

Yttrande över departementspromemorian En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet (Ds 2012:49)

Vänsterpartiet föreslår landstingsstyrelsen besluta

att avge yttrande till Socialdepartementet över departementspromemorian En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet (Ds 2012:49) i enlighet med nedanstående utlåtande.

Det är viktigt att den nya myndigheten, Institutet för folkhälsa, blir en folkhälsomyndighet vars verksamhet utgår från ett befolkningsperspektiv snarare än ett biomedicinskt naturvetenskapligt perspektiv.

Myndighetens huvuduppgifter bör vara att följa utvecklingen av folkhälsan och dess bestämningsfaktorer, samarbeta med kommuner och landsting, rapportera till regeringen och föreslå åtgärder som påverkar hälsans bestämningsfaktorer. Myndigheten bör också vara en kunskapsmyndighet när det gäller metoder och strategier i folkhälsoarbetet.

Smittsamma sjukdomar är en viktig del av samhällets ohälsobörda och det finns en lång tradition av befolkningsinriktade förebyggande insatser. Vaccinationen mot smittkoppor var den tidigaste breda folkhälsointerventionen i Sverige och påverkade på ett avgörande sätt folkhälsan under 1800-talets första del. Sanitära reformer under senare delen av 1800-talet minskade drastiskt dödligheten framför allt i städerna. Kampen mot tuberkulos drevs med utgångspunkt från ett socialt perspektiv vilket gjorde den framgångsrik redan innan man fick tillgång till moderna läkemedel.

Under senare år har det AIDS-förebyggande arbetet drivits från ett folkhälsoperspektiv men inte haft någon självklar myndighetsplacering och ansvaret har växlat mellan tre olika myndigheter, FHI, Socialstyrelsen och SMI. Detta kan ses som ett exempel på den oklarhet som funnits om myndigheternas roller och har varit till viss nackdel för arbetet.

Smittskyddsarbetet bör vara integrerat i folkhälsoarbetet men det är samtidigt viktigt att folkhälsoarbetet utgår från ett helhetsperspektiv där prioriteringen av olika folkhälsoproblem bestäms av deras betydelse för den samlade ohälsobördan i samhället. Huvuddelen av ohälsan utgörs av kroniska sjukdomar och skador som påverkas av såväl levnadsförhållanden som levnadsvanor i stort. Det måste betonas att huvuddelen av ohälsobördan i Sverige icke gäller smittsamma sjukdomar och detta måste också återspeglas i hur man prioriterar mellan olika folkhälsofrågor. Folkhälsopolitiken måste utgå från ett tydligt jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv vilket i hög grad gäller också smittsamma sjukdomar där hälsans sociala bestämningsfaktorer har en avgörande roll.

Redan i den utredning som gjordes 2009 klargjordes att Smittskyddsinstitutet skall arbeta från ett folkhälsoperspektiv och bistå regeringen med kunskaper när det gäller att förebygga smittsamma sjukdomar. Detta var också inledningen till en omorganisation av SMI. Enligt Statskontorets myndighetsanalys 2011 har denna omorganisation inletts men mycket återstår att göra.

En betydande del av SMI:s verksamhet utgörs av laboratorieverksamhet och forskningsbaserad verksamhet som utgår från ett biomedicinskt perspektiv. Denna verksamhet är viktig men är samtidigt svår att organisatoriskt kombinera med ett metod- och strategiarbete i folkhälsofrågor där ansatsen är samhälls- och beteendevetenskaplig och utgår från ett samhällsperspektiv. Inför en myndighetssammanslagning är det mycket viktigt att denna verksamhet avgränsas på ett tydligt sätt.

Vad som också talar för en tydlig avgränsning är att laboratorieverksamheten och forskningen till stor del finansieras genom externa medel, till en del från läkemedelsindustri och fabrikanter av vacciner. Detta kan bli ett betydande problem för en myndighet som skall ge regeringen samt kommuner och landsting råd i folkhälsofrågor inkluderande åtgärder som innebär stora ekonomiska åtaganden. Det finns redan idag exempel på att ledande befattningshavare hamnat i en jävsproblematik.

Det är mycket olyckligt om man fastslår att nuvarande verksamheter och resursfördelning mellan Östersund och Stockholm skall vara oförändrade. Det kan leda till att arbetet med smittsamma sjukdomar hamnar på ett ställe och hälsans övriga bestämningsfaktorer på ett annat. Ett folkhälsoperspektiv måste innebära att verksamheter både kan omprövas och utvecklas.

Särskilt viktigt är det att den nya myndigheten utvecklar en samlad folkhälsoberättelse som omfattar alla folkhälsans målområden. Det är viktigt att också rapporteringen i alkohol- narkotika och drogfrågor läggs på den nya myndigheten.